

PUNCT DE VEDERE

Privind proiectul ordonantei de urgenta pentru grațierea unor pedepse

Art. 1 (1) Se grațiază în întregime pedepsele cu închisoare de până la 5 ani inclusiv precum și pedepsele cu amendă aplicate de instanța de judecată.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică indiferent de modalitatea de executare a pedepsei închisorii dispusă de instanță.

Comentariu

Articolul este copia¹ art. 1 și 2 din Legea nr. 543/2002.

(**alin. 1**) Este reglementată o grațiere totală a pedepselor aplicate; prin urmare, nu intră sub incidența grațierii amânarea aplicării pedepsei (unde pedeapsa este doar stabilită) și cu atât mai mult, nu intră renunțarea la aplicarea pedepsei (unde nu există pedeapsă).

Obiect al grațierii:

- pedepse cu închisoarea ori cu amenda aplicate de instanță cf. art.396 alin. 2 Cpp (soluționarea acțiunii penale prin condamnare)

- maxim 5 ani închisoare; în cazul pedepsei amenzii, indiferent de quantum, inclusiv cel maxim

(**alin. 2**) Grațierea are ca obiect inclusiv pedepsele cu închisoarea a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere (cazul pedepselor aplicate cf. NCP) ori suspendare condiționată și suspendare sub supraveghere (cazul pedepselor aplicate cf. CP 1969).

Observații:

1. Dacă suprapopularea penitenciarelor este justificarea acestei grațieri este nejustificată grațierea unor pedepse a căror executare este suspendată (*dacă nu se execută, cum contribuie la suprapopularea penitenciarelor ?*); măcar pentru o minimă consecvență cu scopul declarat al grațierii, grațierea pedepselor a căror executare a fost suspendată trebuie exclusă, respectiv înlăturat alin. 2.

¹ Legea nr. 543/ 2002 privind grațierea unor pedepse și înlăturarea unor măsuri și sancțiuni (M.Of. nr. 726/2002) , modif. prin O.U.G. 18/2003

Art. 1.

Se grațiază în întregime pedepsele cu închisoare până la 5 ani inclusiv, precum și pedepsele cu amendă aplicate de instanțele de judecată.

Art. 2.

Prevederile art. 1 se aplică indiferent de modalitatea de executare a pedepsei închisorii dispusă de instanță.

Pe de altă parte, grațierea unor pedepse neexecutabile este, de principiu, discutabilă (*în măsura în care grațierea, prin natura ei, înlătură executarea, executare care în cazul modalităților cu suspendare nu există, cel rol are grațierea ?*); de asemenea, este controversată doctrinar și jurisprudențial.

2. Limita de 5 ani închisoare este mult prea ridicată; chiar dacă este copiat art. 1 din legea 543/2002, unde se prevedea aceeași limită, aceasta nu este o justificare. În condițiile CP 1969, când pedepsele prevăzute de lege și, prin urmare, aplicate erau mult mai severe, limita de 5 ani era proporțională cu realitățile sistemului anterior de represiune. În prezent, când sistemul represiunii a fost în mod evident relaxat, limita de 5 ani este excesivă.

Pe de altă parte, fiind evident că această grațiere este susceptibilă să fie incidentă atât unor pedepse aplicate cf. CP 1969 , cât și cf. NCP și ținând seama că, în cea mai mare parte, pedepsele aplicate cf. CP 1969 s-a făcut în virtutea caracterului acestui cod de lege penală mai favorabilă, ar trebui identificată o limită care să corespundă acestor realități. Chiar dacă, declarativ, această grațiere este justificată de chestiuni de gestiune penitenciară, aceasta nu poate ignora realitățile de politică penală în care se plasează, cum sunt cele mai sus menționate; în acest context, o limită de 2 ani care să o înlocuiască pe cea de 5 ani ar fi rezonabilă .

Art. 2 Se grațiază în parte :

- a) cu 1/2 pedepsele cu închisoare aplicate persoanelor care au împlinit vârsta de 60 ani, femeilor însărcinate (gravide) sau persoanelor care au întreținere minori cu vârsta de până la 5 ani;
- b) cu 1/2 sau, după caz, cu restul de pedeapsă neexecutat din pedepsele cu închisoare aplicate persoanelor care, conform expertizei medico-legale emisă de instituțiile abilitate sunt diagnosticate cu boli incurabile în faze terminale;

Comentariu

În principiu, reglementarea reprezintă o grațiere pentru motive umanitare/ medicale.

Observații:

1. Însă, pentru asemenea rațiuni se practică grațierile individuale, nu cele colective (*mai ales în ipoteza prev. la pct. b*)². Pe de altă parte, o asemenea grațiere se suprapune peste instituțiile liberării condiționate (*art. 100 alin. 2 CP - condamnatul care a împlinit 60 de ani*), amânării/întreruperii executării, chiar dacă finalitate lor nu este identică. Așadar, există alte mijloace de satisfacere a nevoilor specifice acestui tip de persoane.

2. Reglementarea nu se justifică. Astfel, în cazul literei b) - persoane diagnosticate cu boli incurabile în faze terminale (*unde așa cum arătat, este de tradiție intervenția grațierii individuale; dincolo de tradiție, are și avantajul de a evita abuzurile generalizante ale grațierii colective*) care este rațiunea grațierii parțiale, câtă vreme rațiuni umanitare ar recomanda o grațiere totală? Pe de altă parte, nu sunt excluse exagerări, erori ale "instituțiilor abilitate" în stabilirea diagnosticului (*practica deja a demonstrat-o*).

Se prevede grațierea, în parte, cu restul de pedeapsă neexecutat din pedepsele cu închisoare aplicate, ceea ce, practic, conduce la eliberarea deținutului respectiv (grațiere parțială cu efecte concrete totale). Este numai o aparență de legiferare pentru că cele două varietăți de grațiere parțială prevăzute de litera b) - cu ½ sau cu restul de pedeapsă- se face "după caz": care caz? cine stabilește cazul? În aceste condiții, reglementarea nu este funcțională și este și potențială sursă de inconsecvență. Acesta ar fi un alt motiv pentru înlăturarea art. 2.

² Există însă și situații în care acest tip de grațiere este consacrat legislativ; este cazul Turciei, unde articolul 104 din Constituție, prevăzând competențele președintelui, indică și dreptul acestuia de a grația condamnații atinși de o maladie ireversibilă (a se vedea cauza Uyan c. Turciei din 10 noiembrie 2005, paragraful 18, <http://www.echr.coe.int.fr>)

În această țară, în anii 1996 și 2000 au avut loc numeroase și semnificative greve ale foamei în penitenciare; urmare a acestor greve, numeroși deținuți s-au îmbolnăvit de maladii grave care nu puteau fi tratate în condiții de detenție și care, mai mult, riscă să transforme executarea pedepsei într-un tratament degradant în sensul articolului 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. De altfel, în numeroase cazuri determinate de aceste îmbolnăviri cauzate de greva foamei și de continuarea executării pedepsei în aceste condiții, Turcia a fost condamnată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea cauza Tekin Zildiz c. Turciei din 10 noiembrie 2005, paragraful 4, <http://www.echr.coe.int.fr>)

Pentru a evita astfel de situații, 140 de deținuți au beneficiat de grațiere prezidențială, motivată de afecțiunile ireversibile de care sufereau (a se vedea cauza Gürbüz c. Turciei din 10 noiembrie 2005, paragraful 55, <http://www.echr.coe.int.fr>).

În Franța, în 1998, i-au fost propuse Președintelui Republicii 27 de cereri de grațiere pe motive medicale, fiind acordate numai 14; în 1999, i-au fost propuse 33 de asemenea cereri, fiind acordate 18 (a se vedea cauza Mouisel c. Franței, paragraful 25; <http://www.echr.coe.int.fr>).

Or, astfel de situații, de anvergură, nu există în România pentru a justifica o grațiere colectivă pentru motive medicale/ umanitare. Cazurile punctuale care există sunt rezolvabile pe cale grațierii individuale, așa cum o demonstrează experiența franceză.

3. Pentru motivele de mai sus, cât și pentru faptul că suprapopularea penitenciarelor nu este dată de aceste categorii de persoane, art. 2 ar trebui eliminat.

4. Pentru eliminarea lui pledează și faptul că, din punct de vedere al obiectului/cuquantumului pedepsei este o grațiere care, cel puțin teoretic, nu se limitează la maximum 5 ani închisoare; pedeapsa grațiabilă poate avea orice cuquantum [de pildă, o pedeapsă de 7 ani aplicată de instanță pentru rele tratamente aplicate minorului (infracțiune care nu este exceptată de la grațiere cf. art. 3) este grațiabilă cu 1/2; tot astfel, o pedeapsă de 10 ani aplicată de instanță pentru întreruperea cursului sarcinii fără consimțământul femeii însărcinate , faptă care cauzează moartea acesteia/ art. 201 alin. 3 teza ultimă CP (de asemenea, infracțiune care nu este exceptată de la grațiere cf. art. 3) este grațiabilă cu 1/2]; aceasta, în cazul literei a).

În cazul literei b) sunt valabile cele precizate la litera a) și, în plus, grațierea poate fi și cu restul de pedeapsă neexecutat, rest care poate fi și mai mare decât $\frac{1}{2}$ din pedeapsă; în acest caz, efectele grațierii sunt și mai întinse decât în ipoteza prev. de litera a).

Ceea ce surprinde este faptul că o grațiere parțială are efecte mult mai semnificative, atât ca întindere, cât și ca obiect/pedepse asupra cărora intervine, decât grațierea totală. De aceea, caracterizarea sa ca parțială (justificată, de altfel, tehnic) este de natură să inducă în eroare.

Art. 3 (1) Prevederile art. 1–2 nu se aplică celor condamnați pentru infracțiuni săvârșite în stare de recidivă și celor care sunt recidiviști prin condamnări anterioare;

(2) Grațierea este condiționată de achitarea despăgubirilor la care persoana condamnată a fost obligată prin hotărâre judecătorească definitivă, în termen de 1 an de la punerea în libertate.

(3) Prevederile alin. (2) nu se aplică condamnaților pentru care se grațiază potrivit art. 2 lit. a) și b);

(4) Nu beneficiază de prevederile art.1 cei care au săvârșit următoarele infracțiuni:

A. Infracțiuni reglementate de Codul Penal:

1) infracțiunile contra siguranței statului prevăzute în art. 155-173 Cod penal anterior și în art. 394-412 Cod penal în vigoare;

2) infracțiunile de omor prevăzute în art. 174-177 Cod penal anterior și în art. 188-191 Cod penal în vigoare;

- 3) vătămare corporală gravă prevăzută de art. 182 Cod penal anterior și în art. 194 Cod penal în vigoare;
- 4) lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte prevăzute de art. 183 Cod penal anterior și în art. 195 cod penal în vigoare;
- 5) lipsirea de libertate în mod ilegal prevăzute de art. 189 Cod penal anterior și în art. 205 cod penal în vigoare;
- 6) violarea de domiciliu prevăzută în art. 192, alin 2 Cod penal anterior și în art. 224 alin.2 cod penal în vigoare
- 7) șantajul prevăzut în art. 194 Cod penal anterior și în art. 207 cod penal în vigoare
- 8) violul prevăzut de art. 197 Cod penal anterior și în art. 2018 cod penal în vigoare ;
- 9) actul sexual cu un minor prevăzut de art. 198 Cod penal anterior alin 2-4 și în art. 220 alin 2-4 cod penal în vigoare ;
- 10) agresiunea sexuală prevăzută în art. 219 Cod penal în vigoare
- 11) corupția sexuală prevăzută de art. 202 Cod penal anterior și în art. 221 cod penal în vigoare ;
- 12) incestul prevăzut de art. 203 Cod penal anterior și în art. 377 cod penal în vigoare;
- 13) furtul prevăzut de art. 209 Cod penal anterior și în art. 229 cod penal în vigoare;
- 14) tâlhăria prevăzută de art. 211 Cod penal anterior și în art. 233 – 234 cod penal în vigoare;
- 15) pirateria prevăzută de art.212 Cod penal anterior și în art. 235 cod penal în vigoare, precum și tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei prevăzută de art. 236 cod penal în vigoare;
- 16) înșelăciunea prevăzută de art 215 alin 2-5 Cod penal anterior și în art 244-245 cod penal în vigoare;
- 17) ultrajul prevăzut de art. 239 Cod penal anterior și în art. 257 cod penal în vigoare;
- 18) tortura prevăzută de art. 267 ¹ Cod penal anterior și în art. 282 cod penal în vigoare;
- 19) represiunea nedreaptă prevăzută de art. 268 Cod penal anterior și în art. 283 cod penal în vigoare;
- 20) evadarea prevăzută de art. 269 Cod penal anterior și în art. 285 cod penal în vigoare;
- 21) înlesnirea evadării prevăzută de art. 270 Cod penal anterior și în art. 286 cod penal în vigoare;
- 22) părăsirea postului și prezența la serviciu în stare de ebrietate prevăzută de art. 275 alin. 3 Cod penal anterior și în art. 331 alin. 3 cod penal în vigoare;
- 23) neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă prevăzută în art. 329 alin. 2 cod penal în vigoare

- 24) nerespectarea regimului materialelor nucleare sau al altor materii radioactive prevăzută de art. 279 ¹ Cod penal anterior și în art. 345 alin 2-4 cod penal în vigoare;
- 25) falsificarea de monede sau de alte valori prevăzută de art. 282 Cod penal anterior și în art 310-312 cod penal în vigoare;
- 26) falsificarea de valori străine prevăzută de art. 284 Cod penal anterior;
- 27) deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori prevăzută de art. 285 Cod penal anterior și în art. 314 cod penal în vigoare;
- 28) luarea de mită prevăzută de art. 254 Cod penal anterior și cod penal în vigoare;
- 29) darea de mită prevăzută de art. 255 Cod penal anterior și art. 290 cod penal în vigoare;
- 30) traficul de influență prevăzut de art. 257 Cod penal anterior și art. 291 cod penal în vigoare;
- 31) cumpărarea de influență prevăzut de art. 292 cod penal în vigoare ;
- 32) nerespectarea dispozițiilor privind importul de deșeuri și reziduuri prevăzute de art 302 ² alin. 2 Cod penal anterior;
- 33) relele tratamente aplicate minorului prevăzute de art. 306 Cod penal anterior;
- 34) traficul de stupefiante prevăzute de art. 312 Cod penal anterior;
- 35) falsificarea de alimente sau alte produse prevăzute de art. 313 Cod penal anterior și în art. 357 cod penal în vigoare;
- 36) proxenetismul prevăzut de art. 329 Cod penal anterior și în art. 213 cod penal în vigoare;
- 37) constituirea unui grup infracțional organizat prevăzut de art. 367 cod penal în vigoare;
- 38) racolarea minorilor în scopuri sexuale prevăzută de art 222 cod penal;
- 39) sclavia prevăzută de art. 209 cod penal;
- 40) traficul de persoane prevăzută de art. 210 cod penal;
- 41) traficul de minori prevăzută de art. 211 cod penal;
- 42) folosirea serviciilor unei persoane exploatate prevăzută de art. 216 cod penal ;
- 43) folosirea prostituției infantile prevăzută de art. 216 alin 1 cod penal;
- 44) pornografia infantilă prevăzută de art. 374 cod penal;
- 45) fraudele comise prin sistemul informatic și de plată electronice prevăzute de art. 249 – 251 cod penal;
- 46) traficul de migranți prevăzută de art. 263 cod penal;
- 47) facilitarea șederii ilegale în România prevăzută de art. 264 cod penal
- 48) divulgarea informațiilor secrete de stat prevăzută de art. 303 cod penal;
- 49) ultrajul judiciar prevăzut de ar. 279 cod penal;
- 50) cercetarea abuzivă prevăzută de art. 280cod penal.

B. Infracțiuni reglementate de legi speciale:

1. infracțiunile prevăzute în art. 276 din Legea 31/1990 privind societățile comerciale, cu modificările și completările ulterioare
2. infracțiunile prevăzute de art. 19-21 din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României;
3. infracțiunile prevăzute la art. 5 alin 1 și alin 3 din Legea nr. 78 /2000;
4. infracțiunile prevăzute de art 2-8 și art 10-14 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri cu modificările și completările ulterioare;
5. infracțiunile prevăzute de OUG nr. 105/ 2001 privind frontiera de stat a României cu modificările și completările ulterioare;
6. infracțiunile prevăzute în Legea nr. 668/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane cu modificările și completările ulterioare;
7. infracțiunile prevăzute de Legea 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului;
8. infracțiunile prevăzute în art. 29 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului - Republicată
9. infracțiunile prevăzute de art 43, 44 alin 1, 46 și 48 din Legea nr. 161/ 2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și mediului de afaceri, prevenirea și sancționare corupției, cu modificările și completările ulterioare;
10. infracțiunile prevăzute de Legea nr. 191 din 13 mai 2003 privind infracțiunile la regimul transportului naval, cu modificările și completările ulterioare
11. infracțiunile prevăzute de art 3-5 și art. 7 alin 1 din Legea nr. 241/ 2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare;
12. infracțiunile prevăzute de art. 143 alin 2 din Legea nr. 85 /2006 privind procedura insolvenței, cu modificările și completările ulterioare;
13. infracțiunile prevăzute de art. 270 și 272 din Legea nr. 86/ 2006 privind codul vamal al României, cu modificările ulterioare;
14. infracțiunile prevăzute de Legea nr 39/2003 privind prevenirea criminalității organizate;
15. infracțiunile prevăzute de Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive;

Comentariu

Articolul reglementează excepțiile de la grațiere, respectiv caracterul condiționat al grațierii.

observații:

1. Reglementarea nu are un caracter unitar și complet pentru că nu normează toate excepțiile de la actul de clemență, unele regăsindu-se în art. 5 alin. 4. Nu normează nici caracterul condiționat în mod complet, elemente

ale acestui caracter (de altfel, cel mai semnificativ) se regăsește în art. 5 alin. 5.

Pentru sistematizare legislativă, excepțiile de la grațiere, respectiv caracterul condiționat al acesteia ar trebui tratate, fiecare, în mod complet, în cadrul aceluiași articol, iar nu în mod combinat, cum sunt în prezent.

2. Prin urmare, art. 3 alin. 1 prevede excepțiile care vizează aspecte care țin de persoană, care vizează actele, faptele, atitudinile persoanelor condamnate: infracțiuni în stare de recidivă și recidiviști prin condamnări anterioare. Deși acest tip de excepții s-a regăsit și în alte acte de grațiere³, cele două concepte sunt controversate doctrinar și jurisprudențial⁴; în consecință, nefiind concepte consacrate, legiuitorul ar fi util să le definească (pentru a respecta normele de tehnică legislativă - Legea 24/2000 și a asigura caracterul previzibil al normei).

Art. 3 alin. 4 prevede excepții care se referă la faptă sau la sancțiune, excepții denumite și reale sau obiective/infracțiunile excluse de la beneficiul clemenței. Lista acestor infracțiuni ar trebui revăzută și completată; de pildă, ce justifică neexcluderea conflictului de interese ? de ce forme agravate ale unor infracțiuni contra persoanei nu sunt excluse, de pildă art. 201 alin.2, 3 ? de ce nu sunt excluse infracțiunile de fals în înscrisuri, mai ales falsul material în înscrisuri oficiale, cel intelectual, falsul în declarații ? ori infracțiunile de serviciu ?⁵ ori cele electorale ; nici infracțiunile de genocid/contra umanității nu sunt excluse !⁶

Art. 3 alin. 1 și 4 trebuie avut în vedere împreună cu art. 5 alin. 4 care reglementează și el o excepție de la grațiere.

³ art. 4 alin. 1 din Legea nr. 543/2002

⁴ Curtea de Apel Craiova, dec. pen. nr. 1413 din 1 noiembrie 2002; Judecătoria Focșani, sent. pen. nr. 2387 din 18 octombrie 2002; Judecătoria Aiud, sent. pen. nr. 1756 din 5 noiembrie 2002; Tribunalul Covasna, dec. pen. nr. 11/A din 15 ianuarie 2003; Curtea de Apel Brașov, dec. pen. nr. 174/R din 5 martie 2003; Judecătoria Tg. Secuiesc, sent. pen. Nr. 277 din 6 decembrie 2002; Curtea de Apel Iași, dec. pen. nr. 650 din 5 august 2003; Judecătoria Câmpina, sent. pen. nr. 721 din 5 decembrie 2002, *nepublicate*; în sens contrar, Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 1789 din 1 aprilie 2004; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 4853 din 29 septembrie 2004; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 5366 din 20 noiembrie 2003; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 5129 din 11 noiembrie 2003; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 751 din 6 februarie 2004; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 4787 din 27 octombrie 2003, *nepublicate*; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 1748 din 30 martie 2004; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 3229 din 11 iunie 2004; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 3278 din 15 iunie 2004; Î.C.C.J., secția penală, dec. pen. nr. 3357 din 17 iunie 2004. În: *Jurisprudența instanței supreme în unificarea practicii judiciare* (1969-2008). București: Universul Juridic, 2008, p. 214-216, 223-227.

⁵ Legile 137/1997 și 543/2002 excludeau de la grațiere abuzul în serviciu (art. 248 și art. 248¹ CP 1969) și delapidarea

⁶ în cazul acestora nu se poate susține că este operabilă excluderea dată de limita de pedeapsă (5 ani inclusiv); aceasta pentru că nimic nu exclude ca pedeapsa aplicată să fie de 5 ani (ca limită minimă prevăzută de lege în cazul unora dintre variantele acestor infracțiuni [de ex., genocidul prev. de art. 438 alin 3 NCP]

3. Art. 3 alin. 2 condiționează grațierea de achitarea despăgubirilor civile într-un termen de 1 an de la punerea în libertate, o dispoziție care pare să fie în favoarea părților civile prin stimularea condamnatului în executarea obligațiilor civile. Textul se completează cu art. 5. alin. 6 care prevede consecințele nerespectării acestei condiții.

Oricum, se va pune o problemă practică, aceea de a urmări executarea condiției și de a lua măsurile care se impun pentru revocarea grațierii atunci când se constată neîndeplinirea condiției.

Nu credem că dispoziția de față va produce efectul declarat, ci doar va lăsa în libertate timp de 1 an un anumit număr de persoane. După un an, vor fi reîncarcerate. Efect? acela al irosirii eforturilor celor implicați în aplicarea grațierii, în urmărirea îndeplinirii condițiilor, în luarea măsurilor de revocare a grațierii și, cel mai important, crearea unei aparențe de relaxare a suprapopulării penitenciarelor pe timp de un an!

4. Art. 3 alin. 3 cu referire la art. 2 transformă grațierea într-o măsură de protecție socială, cel puțin a familiilor care au în întreținere minori cu vârsta până la 5 ani sau a celor care contribuie la creșterea natalității.

De menționat că, indiferent de aceste reglementări, grațierea nu are efect asupra drepturilor persoanei vătămate, cf. art. 160 alin. CP și art. 19 din Legea nr. 546/2002 privind grațierea și procedura acordării grațierii.

5. Se constată, totodată, modul defectuos de redactare al articolului 3 în ceea ce privește enumerarea infracțiunilor exceptate de la grațiere, fiind menționate infracțiuni prevăzute de legi speciale până la modificarea Codului penal și nementionarea aceluiași fapte sub noua denumire din noul Cod penal (de ex. art. 43, art. 44 alin. 1, art. 46 și 48 din Legea nr. 161/2003).

De asemenea, au fost exceptate de la grațiere fapte mai puțin grave din legile speciale, iar faptele mai grave din aceleași acte normative au fost grațiate (de ex. art. 276, nu și celelalte infracțiuni din Legea nr. 31/1990; art. 270 și 272, nu și art. 271 din Legea nr. 86/2006; art. 3 – 5 și art. 7 alin. 1 nu și art. 8 și 9 din Legea nr. 241/2005; art. 2 – 8 și art. 10 – 14 nu și art. 9 din Legea nr. 143/2000).

Art. 4 - Amenzile și celelalte sancțiuni cu caracter administrativ aplicate nu se mai execută în măsura în care nu au fost executate.

Comentariu/ observație:

Articolul este lipsit de sens.

Dacă se referă la amendă penală (*deși redactarea textului n-ar permite o asemenea concluzie, referindu-se la amenzi și alte sancțiuni cu caracter administrativ, adică amenzile sunt administrative*), a spune că nu se mai execută nu are rost câtă vreme amenzile penale sunt grațiate integral cf. art. 1, adică nu se mai execută.

Dacă se referă la amenzi administrative și alte sancțiuni administrative, acestea nu se regăsesc în NCP și, cf. art. 1-3 din acest proiect de act normativ nu fac obiect al grațierii.

Dacă se referă la sancțiunile administrative care s-au dispus în baza CP 1969, reamintind că acestea presupuneau o soluție de scoatere de sub urmărire penale ori de achitare, soluții care nu implicau stabilirea unei pedepse, sunt posibile două concluzii:

1. obiect al grațierii sunt și astfel de sancțiuni administrative , deși contrazice denumirea actului, contrazice declarata justificare a grațierii (ce legătură există între o amendă administrativă și suprapopularea penitenciarelor ?)
2. legiuitorul/executivul nu se contrazice, nu neagă nici denumirea pe care a dat-o actului și nici justificarea cu care promovează măsura, astfel încât textul e o pură eroare (cel mult o copiere involuntară a unor dispoziții din acte normative anterioare care i-au servit drept model⁷).

Legiuitorul/executiv trebuie să lămurească acest articol. Soluția rațională ar fi eliminarea sa.

Art. 5 (1) În cazul unei eventuale aplicării în mod succesiv a unor dispoziții de grațiere cu privire la aceeași pedeapsă se va lua în considerare numai dispoziția de grațiere mai favorabilă condamnatului.

(2) Grațierea are efecte și asupra pedepselor a căror executare este suspendată condiționat, în acest caz partea din termenul de încercare care reprezintă durata pedepsei pronunțate de instanță se reduce în mod corespunzător. Dacă suspendarea condiționată este revocată sau anulată se execută numai partea de pedeapsă rămasă negrațiată.

(3) Grațierea nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și măsurilor educative.

⁷ de pildă, ale art. 8 din Decretul nr. 290/1984, conform căroră: *faptele care, potrivit art.18 din Codul penal, nu prezintă pericolul social al unei infracțiuni, nu se mai sancționează, iar amenzile și celelalte sancțiuni cu caracter administrativ aplicate pentru asemenea fapte nu se mai execută, în măsura în care nu au fost executate.* Aceste prevederi au fost preluate *ad litteram* de dispozițiile art. 6 din Decretul Lege nr. 3/1990. Prevederi similare se regăsesc și în art. 7 din Legea nr. 137/1997, conform căruia *faptele care, potrivit art. 18 din Codul penal, nu prezintă pericolul social al unei infracțiuni, nu se mai sancționează.*

(4) Grațierea nu se aplică celor care nu au început executarea pedepsei închisorii deoarece s-au sustras de la executarea acesteia precum și celor care au început executarea dar ulterior s-au sustras.

(5) Persoanele grațiate care în decurs de trei ani săvârșesc cu intenție o infracțiune, vor executa, pe lângă pedeapsa stabilită pentru acea infracțiune și pedeapsa sau restul de pedeapsă rămas neexecutat ca urmare a aplicării prezentei legi.

(6) Nerespectarea condiției prevăzute de art 3, alin 2 atrage revocarea grațierii.

Comentariu

Articolul este unul mixt, cuprinzând diferite aspecte ale grațierii.

Observații:

1. Ipoteza aplicării succesive a unor dispoziții de grațiere cu privire la aceeași pedeapsă (art. 5 alin. 1) este puțin probabilă pentru că legea anterioară de grațiere (susceptibilă să intre în succesiune cu cea prezentă) a fost edictată și a produs efecte acum 15 ani.

Textul este preluarea unor dispoziții din acte normative anterioare, probabil oportune în acel moment⁸.

2. Art. 5 alin. 2 este în corelație cu art. 1 alin. 2 și normează efectul grațierii asupra pedepselor a căror executare a fost suspendată condiționat.

Redactarea textului ar trebui să fie mai riguroasă și, în locul sintagmei *pedepse a căror executare este suspendată condiționat*, să utilizeze denumirile consacrate ale modalităților de suspendare a executării, atât cele prevăzute de CP 1969, cât și de actualul cod ori, pur și simplu să menționeze sediul normativ al acestora (art. 81, art.86¹ CP 1969, respectiv art. 91 NCP). Exigența unei asemenea rigori este dată de respectarea normelor de tehnică legislativă⁹ care impun folosirea termenilor de specialitate consacrați. Astfel s-ar asigura evitarea oricărui echivoc în interpretarea și aplicarea normei.

⁸ Este vorba de art. 11 din Decretul nr. 115 din 7 mai 1977 privind amnistierea unor infracțiuni și grațierea unor pedepse, care prevede că *în cazul aplicării, în mod succesiv, a unor decrete de grațiere, cu privire la aceeași pedeapsă se va lua în considerare numai dispoziția de grațiere mai favorabilă condamnatului* ori de art. 12 din Decretul nr. 290/1982.

⁹ Art. 36 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea unor acte normative (1) Actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale și de ortografie.

(2) Este interzisă folosirea neologismelor, dacă există un sinonim de largă răspândire în limba română. În cazurile în care se impune folosirea unor termeni și expresii străine, se va alătura, după caz, corespondentul lor în limba română.

(3) Termenii de specialitate pot fi utilizați numai dacă sunt consacrați în domeniul de activitate la care se referă reglementarea.

Pe lângă aspectul formal anterior menționat, textul pune o serioasă problemă de fond. Efectul grațierii asupra pedepselor suspendate condiționat, așa cum este prescris de text, este nefuncțional, cel puțin parțial. Astfel, efectul constând în reducerea termenului de încercare cu durata pedepsei pronunțate funcționează în cazul modalităților de suspendare prevăzute de CP 1969 (*în cazul acestora, una din componentele termenului este și durata pedepsei, la care se adaugă o altă componentă fixă, de 2 ani, cf. art. 82 CP 1969, respectiv se adaugă o componentă variabilă, între 2 și 5 ani, cf. art. 86² din același cod; în acest context, reducerea termenului cu durata pedepsei nu pune nici o problemă*). Este însă lăsată fără efect grațierea pedepselor suspendate sub supraveghere cf. art. 91 și urm. NCP; aceasta întrucât, cf. art. 92 NCP, termenul nu mai este compus și din durata pedepsei, ci o durată între 2 și 4 ani. Apare astfel o lacună serioasă de reglementare, generată, probabil, de preluarea neadaptată a art. 120 alin. 2 CP 1969.

Art. 5 alin. 2 fraza ultimă care prevede că, în caz de revocare/anulare a suspendării condiționate, se execută numai partea de pedeapsă rămasă negrațiată va conduce, practic, la situația în care, deși se revocă/anulează suspendarea, condamnatul nu va mai executa nicio pedeapsă. Acesta deoarece suspendările privesc pedepse de maxim 3, respectiv 5 ani, ori aceste, cf. art. 1 alin. 1 sunt grațiate total; deci nu mai există nici o parte de pedeapsă rămasă negrațiată.

În raport cu partea funcțională a art. 5 alin. 2 (a se vedea mai sus), trebui reglementat momentul din care operează reducerea termenului de încercare. În acest sens, legiuitorul/executiv ar trebui să valorifice sau să se inspire din decizia pronunțată în recurs în interesul legii nr. XIV/2005.

3. Art. 5 alin. 3 teza finală prevede exceptarea măsurilor educative. Câtă vreme sunt grațiate total pedepse până la 5 ani inclusiv, este absolut nejustificată această excepție. Nu există suprapopulare penitenciarelor și în instituțiile de executare a măsurilor educative privative de libertate? Dacă sunt grațiate și pedepsele cu suspendare condiționată, deși nu au nicio legătură cu problemele de gestiune penitenciară, de ce nu sunt grațiate chiar și măsurile educative neprivative de libertate; art. 160 alin. 2 NCP privind efectele grațierii nu interzic asemenea grațieri, ci le permit pe cale de excepție.

(4) Redactarea textelor se face prin folosirea cuvintelor în înțelesul lor curent din limba română modernă, cu evitarea regionalismelor. Redactarea este subordonată dezideratului înțelegerii cu ușurință a textului de către destinatarul acestuia.

Prezentele considerații nu sunt o pledoarie pentru grațierea măsurilor educative, ci reprezintă marcarea serioaselor inconsecvențe ale proiectului.

4. Art. 5 alin. 6 ar trebui să explice în ce constă revocarea grațierii (mecanism, efecte), măcar prin trimitere la art. 5 alin. 5 care normează, de fapt, revocarea grațierii. În acest context, art. 5 alin. 6 contravine art. 37 alin. 1 din Legea nr. 24/2000 care impune ca aceleași noțiuni să fie exprimate numai prin aceiași termeni.

Art. 6 Dispozițiile prezentei ordonațe de urgență se aplică numai faptelor comise până la data de 18.01.2017.

Art.7 Prezenta ordonanța intra in vigoare la data de 18.02.2017.

Din analiza tehnică a dispozițiilor proiectului rezultă că acesta este caracterizat prin inconsecvență, curențe de reglementare, context în care demonstrează dificultăți de aplicare.